

Gemeenteraadsverkiezingen in Overijssel

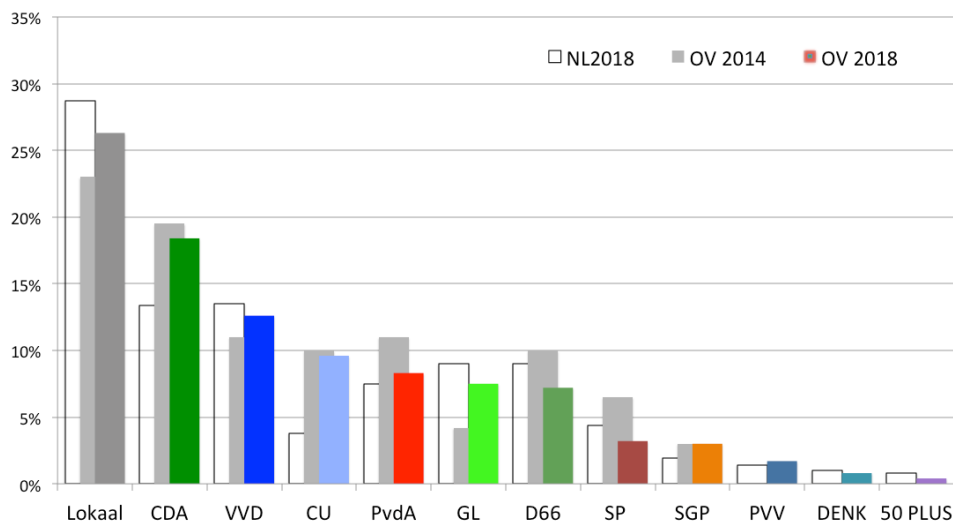
Lokale partijen en kleine verschillen

Lokale partijen domineren ook in Overijssel

Net als in 2014 domineren lokale partijen in Overijssel. Deze partijen (samengenomen) hebben met 26% de meeste stemmen gekregen. Er is zelfs – net als landelijk – een toename zichtbaar in het aandeel van de lokale partijen ten opzichte van 2014. Tweede partij is CDA met 18% van de stemmen, gevolgd door de VVD met 13%.

Wat opvalt is dat in Overijssel nog altijd traditiegetrouw de christelijke partijen hoger scoren dan landelijk. Christen Unie (CU) en SGP blijven nagenoeg stabiel. Groen Links (GL) heeft, net als het landelijke beeld winst behaald en D66 en PvdA zijn gekrompen. D66 is in Overijssel harder gegroeid dan in Nederland gemiddeld.

Verdeling stemmen gemeenteraadsverkiezingen Overijssel 2014, 2018 en Nederland 2018 (%)

Bron: Kiesraad, Bewerking Team Beleidsinformatie

Lokale partijen behalen winst in 12 gemeenten

Als we kijken naar de grootste partij per gemeente zien we winst van de lokale partijen terug op de kaart. In 12 (48%) van de 25 gemeenten behaalde een lokale partij de winst. In 2014 waren dit er nog 10. Deze uitslag is vergelijkbaar met het landelijke beeld. Lokale partijen wonnen dit jaar in 164 (49%) van de 335 Nederlandse gemeenten. In Overijssel is dit bij 12 van de 25 gemeenten.

Het CDA heeft de winst behaald in 8 gemeenten, CU en SGP blijven stabiel met resp. 3 en 2 gemeenten.

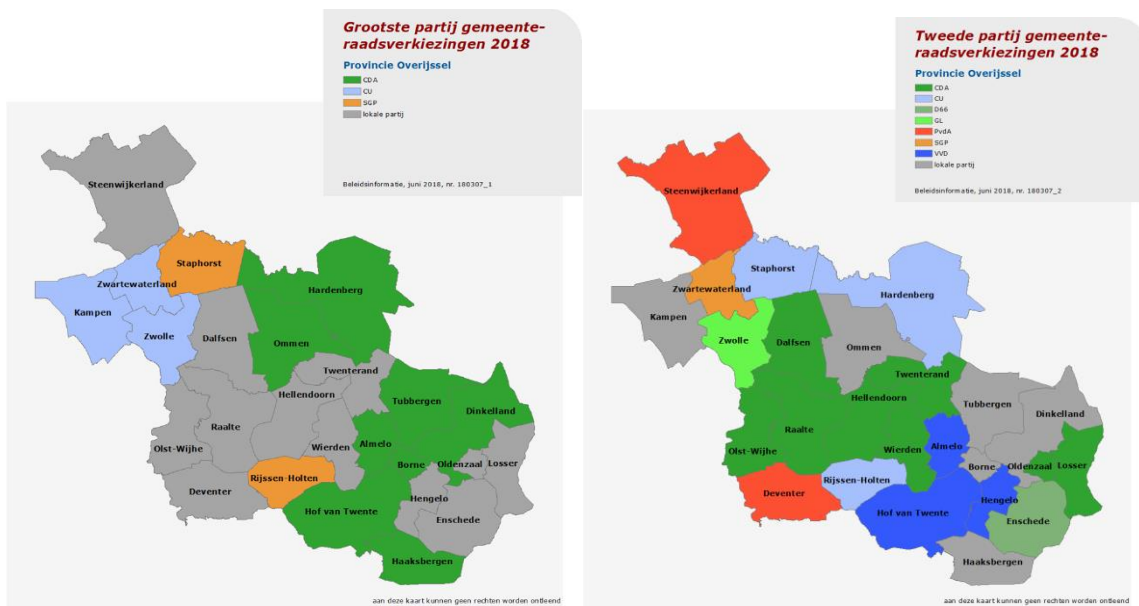
Verskil tussen grootste en tweede partij wordt kleiner

De grootste partijen zijn in Nederland tegenwoordig vaak kleiner dan we afgelopen decennia gewend waren. Zo ook in Overijssel. In Almelo werd het CDA de grootste partij met slechts 14 procent van de stemmen. De verschillen met de tweede partij zijn in veel gemeenten dan ook klein. In 7 gemeenten behaalden de grootste en tweede partij evenveel zetels.

Uitzondering hierop is Tubbergen. Hier heeft de grootste partij, het CDA, de grootste meerderheid van alle gemeenten in Nederland. Twaalf van de negentien zetels zijn in de Twentse plattelandsgemeente in handen van het CDA.

Vanwege de vaak kleine verschillen geeft de grootste partij per gemeente slechts een beperkte indicatie van de politieke kleur van die gemeente. Kijken we daarom naar de tweede partij, dan ziet het beeld er een stuk gevarieerder uit. Ook als tweede partij komen CDA en lokale partijen vaak naar voren. Er zijn geen gemeenten waar zowel de eerste als tweede partij een lokale partij is. In Twente zien we de VVD terug als tweede partij. Opvallend als tweede partij is D66 in Enschede.

Eerste en tweede partij bij gemeenteraadsverkiezingen per gemeente in Overijssel (2018)

Bron: Kiesraad, Bewerking Team Beleidsinformatie

Lees ook het artikel: [Stemgedrag in Overijssel](#).

Versnippering in Overijssel

Meer effectieve partijen

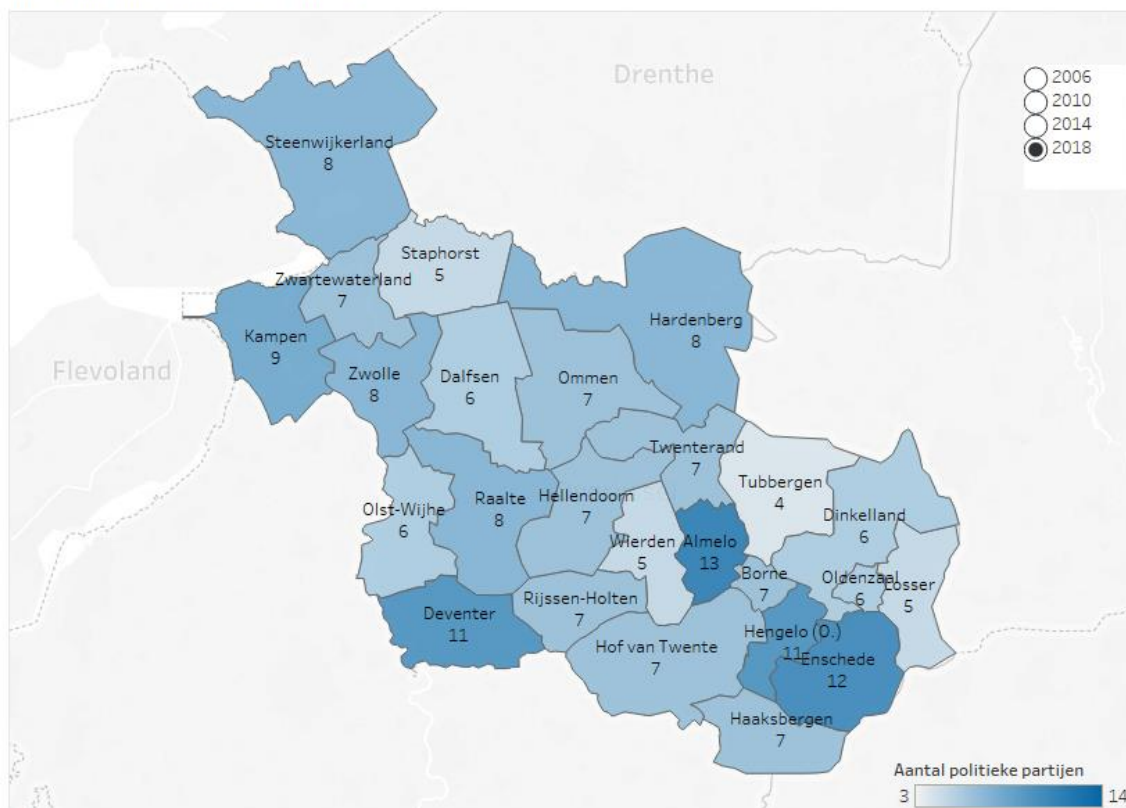
Toename aantal partijen

Om een beeld te krijgen van versnippering of politieke fragmentatie in Overijssel bekijken we eerst hoeveel partijen er in de verschillende gemeenteraden in Overijssel zitten. Op dit moment zijn er in totaal 187 partijen in de Overijsselse gemeenteraden vertegenwoordigd. In 2014 waren dit er 179. Een toename van 4,2%. Vergelijken we 2018 met verkiezingsjaar 2010, dan zien we een toename van 6,5%.

Gemiddeld zijn per Overijsselse gemeente 7,5 partijen vertegenwoordigd in de gemeenteraad, vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde van 7,6 partijen. Almelo is hierbij met 13 partijen – ook landelijk - een uitschieter. Tubbergen heeft met 4 juist weinig partijen in de gemeenteraad.

Aantal politieke partijen in de gemeenteraad, per gemeente in Overijssel (2018)

Kaart1: Aantal politieke partijen in de gemeenteraad, per gemeente
Na de gemeenteraadsverkiezingen in 2018

Bron: Kiesraad
Bewerking: provincie Overijssel, team Beleidsinformatie - Maart 2018

[Bekijk hier de interactieve figuur](#)

Aantal effectieve partijen

Het aantal partijen per gemeenteraad geeft een indicatie van de politieke fragmentatie die gaande is in een gemeente. Een beter beeld van fragmentatie ontstaat door ook rekening te houden met de grootte van de partijen. De maatstaf voor het aantal effectieve partijen* corrigeert het aantal partijen voor het relatieve aantal zetels. Het aantal effectieve partijen is hoger naarmate er meer

partijen zijn en naarmate de zetelverdeling gelijkmatiger is. Er moet dan een coalitie gevormd worden met meerdere partijen waardoor meer partijen 'relevant' zijn.

Voorbeeld: Een gemeenteraad met 15 zetels waar 1 partij 13 zetels heeft en 2 andere partijen ieder 1 zetel is duidelijk anders dan een gemeenteraad met drie partijen die ieder 5 zetels hebben. In het eerste voorbeeld heeft één partij een meerderheid en daarmee is het meteen de belangrijkste en enige echt 'relevante/effectieve' partij. In het tweede voorbeeld moet er een coalitie gevormd worden met minimaal twee van de drie partijen waardoor er dus meer 'relevante/effectieve' partijen zijn dan in het eerste voorbeeld.

12 gemeenten met relatief hoge politieke fragmentatie

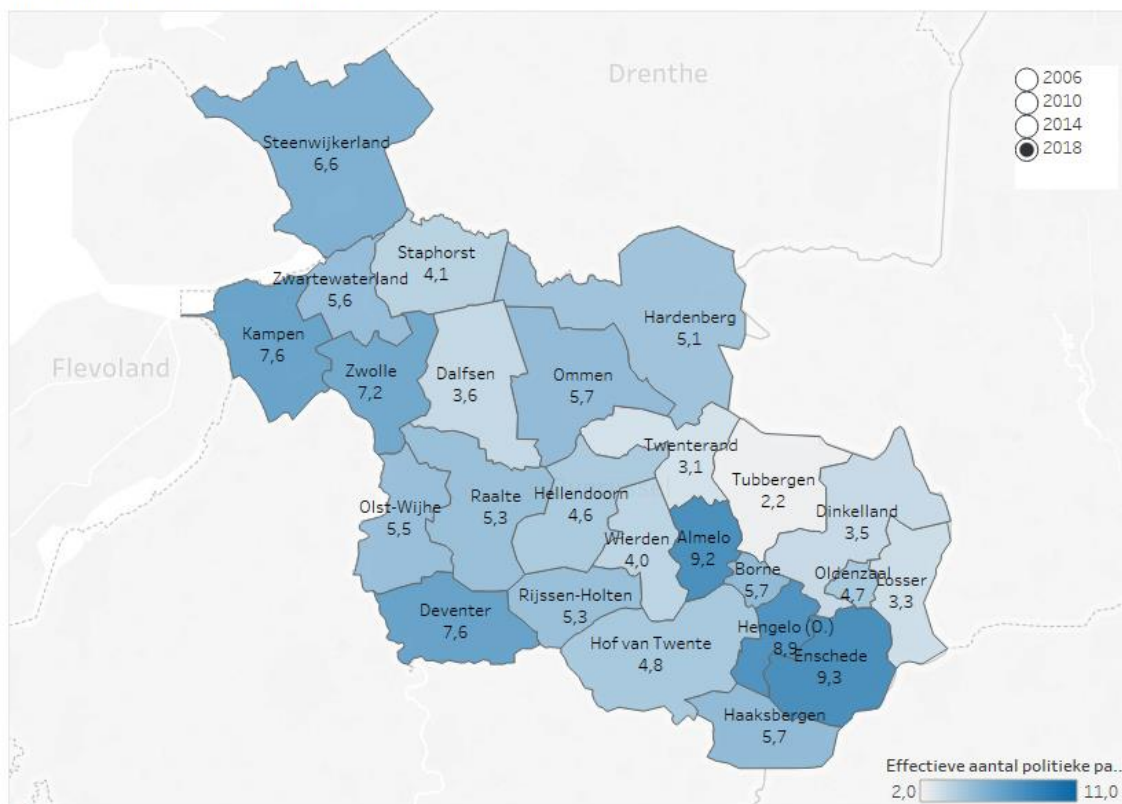
In het algemeen wordt een score van 5 of hoger op deze maatstaf beschouwd als 'hoog'. In Overijssel zijn na de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 in dat geval 14 gemeenten met een hoog aantal effectieve partijen te vinden. Dat zijn er twee meer dan na de verkiezingen in 2014. Almelo, Enschede en Hengelo vallen hierbij, net als in 2014, op met een hoge score. Tubbergen heeft met een score van 2,2 juist een laag aantal effectieve partijen. Lager nog dan in 2014.

Toename in politieke fragmentatie

Tussen verkiezingsjaren 2010 en 2018 is gemiddeld een toename zichtbaar van 5,1 naar 5,5 effectieve partijen in de Overijsselse gemeenteraden. Vergelijken we de fragmentatie per gemeente met 2014, dan zien we in 13 gemeenten een lichte toename in het aantal effectieve partijen. De politieke fragmentatiescore is gemiddeld in Nederland 5,8.

Aantal effectieve politieke partijen in de gemeenteraad, per gemeente in Overijssel (2018)

Kaart 2: Aantal effectieve partijen in de gemeenteraad, per gemeente
Na de gemeenteraadsverkiezingen in 2018

[Bekijk hier de interactieve figuur](#)

Coalitievorming

Langere onderhandelingen

Onderhandelingen langer dan voorgaande jaren

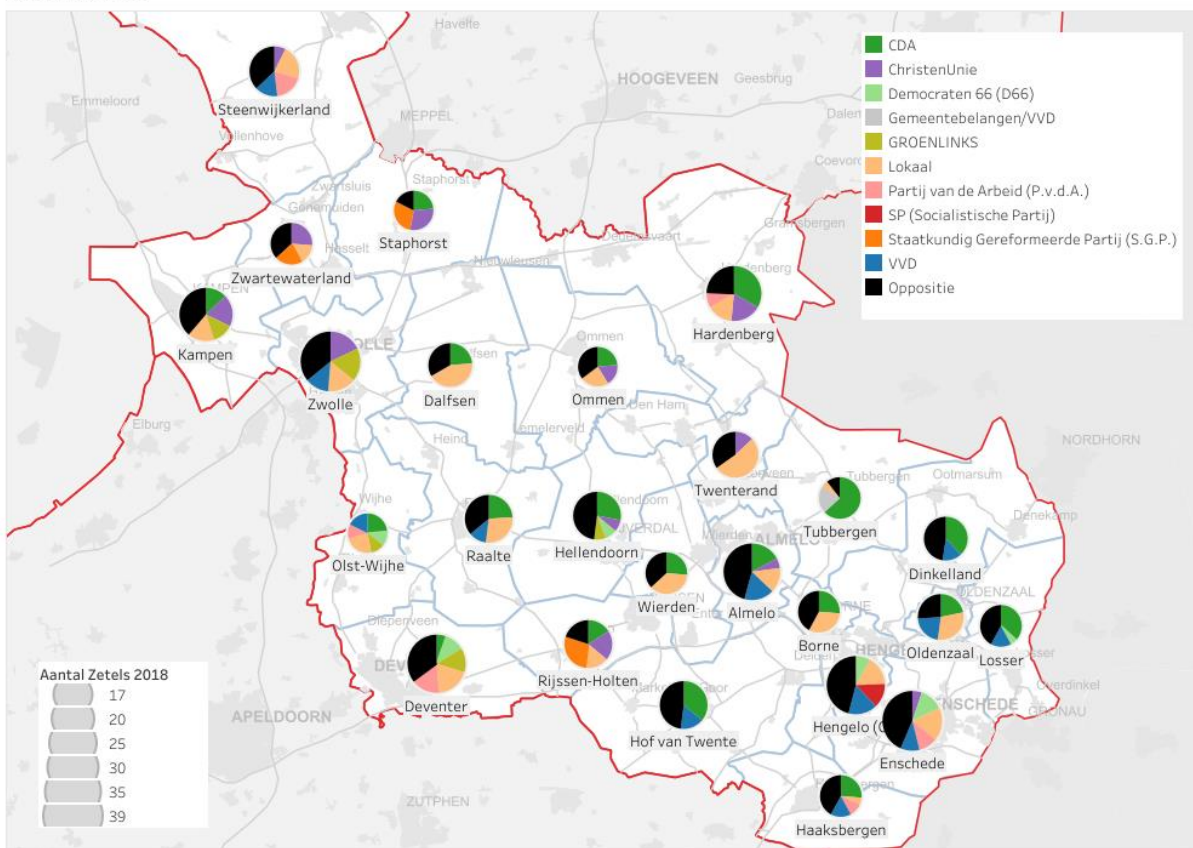
We zien, net als elders in Nederland, versnippering in Overijssel. Duren de onderhandelingen daardoor ook langer? De periode van onderhandelingen tot aan installatie van het college is nu al langer dan in 2014. In 2014 werd er gemiddeld 54 dagen onderhandeld. De teller staat op 72 dagen gemiddeld en deze loopt nog op.

Meer fragmentatie, meer partijen in de coalitie

De onderhandelingen duren langer en landelijk lijkt ook het aantal partijen per college toe te nemen. In Overijssel nemen - in vergelijking met 2014 - 4 extra partijen deel aan de coalities. Onderstaande kaart toont de (beoogde) coalities ten opzichte van de oppositie. Gemeenten met meer effectieve partijen, dus een grotere versnippering, hebben in veel gevallen ook meer partijen in de coalitie.

In het algemeen zien we de winnende partijen terug in de coalities. In Hellendoorn en Losser maakt de lokale partij die heeft gewonnen echter geen onderdeel uit van de coalitie. In Olst-Wijhe is geen coalitie gevormd, maar een raadsbreed akkoord gepresenteerd. Het college van Olst Wijhe voert een akkoord uit voor alle partijen in de gemeenteraad.

Partijen in de coalitie
Situatie 2 juli 2018

Bron: provincie Overijssel
Bewerking: provincie Overijssel, team Beleidsinformatie - Juli 2018

Wethouders

Er is in Overijssel geen uitgesproken toename zichtbaar in het aantal wethouders per gemeente. Vergelijkbaar met de vorige periode, nemen gemiddeld 3,6 wethouders deel aan een coalitie.

De winst van de lokale partijen zien we terug in het aantal wethouders dat ze leveren. In vergelijking met 2014 zien we een toename in het aantal wethouders van lokale partijen van 18,5 naar 24,5. In lijn met de verkiezingsuitslagen neemt ook het aantal VVD wethouders toe en het aantal wethouders van GL.

Ondanks dat CU geen winst ten opzichte van 2014 heeft behaald, neemt wel het aantal wethouders dat zij leveren toe van 9,5 naar 12. Het CDA ziet het aantal wethouders in Overijssel teruglopen van 29,5 naar 23.

Aantal wethouders naar partij in Overijssel
Situatie 2 juli 2018

Bron: provincie Overijssel
Bewerking: provincie Overijssel, team Beleidsinformatie - Juli 2018

Minder vrouwelijke wethouders dan landelijk

In 2018 zijn er in totaal 92 wethouders in Overijssel, waarvan er 15 vrouw zijn. Dit is 16% van het totaal. Een daling van 4 procentpunten ten opzichte van 2014. Toen was 18 van de 90 (20%) wethouders een vrouw. Landelijk ligt het aantal vrouwelijke wethouders met 25% (per 21 juni 2018) aanzienlijk hoger.

Oldenzaal en Hellendoorn zijn de enige gemeenten in Overijssel met meer dan 1 vrouwelijke wethouder. In Oldenzaal is 67% vrouw (2 van 3 wethouders). In 2014 had Haaksbergen enkel vrouwelijke wethouders. In 2018 heeft deze gemeente 1 vrouwelijke wethouder.

Bronnen:

NSOB, Martin Schul en Paul Frissen, Politieke fragmentatie. Balanceren tussen effectiviteit, legitimiteit en representativiteit, 2017

<https://nos.nl/artikel/2237552-lokale-partijen-verzilveren-winst-ze-besturen-in-drie-op-de-vier-gemeenten.html>

https://www.montesquieu-instituut.nl/id/vkmvja99chxp/nieuws/een_versnipperde_gemeenteraad_het_nieuwe